

Hur stödjer du
barn med föräldrar
i fängelse?

Det här kan
skolan göra

Bufff

Barn och ungdom med
förälder/familjemedlem
i fängelse

”Vi beräknar att
omkring 160 000
barn och ungdomar
i Sverige om året
har en förälder
som lagförts
för brott.”

Vi beräknar att omkring 160 000 barn och ungdomar i Sverige om året har en förälder som lagförts för brott. Förutom dem finns det också de som har en förälder som häktats och väntar på dom. Samt alla de som har ett syskon eller annan familjemedlem som berörs av en kriminalvårdspåföljd.

Att ha ett syskon i fängelse/häkte kan påverka minst lika mycket som att ha en förälder. Framförallt kan det bli extra tufft i skolan då syskonen kan höra till samma umgängeskrets.

Med den här guiden vill vi ge dig som lärare eller annan skolpersonal tips om hur skolan kan stödja ett barn vars förälder eller närstående sitter i fängelse.

Ingen vill att barnet ska straffas för ett brott som en förälder begått, men det händer - varje dag

Du är
inte ensam

Varför måste
min mamma vara
i fängelse?

Jag har inte
gjort något fel

Barn har
alltid rätt

FORSKNING OM BARN VARS FÖRÄLDER SITTER I FÄNGELSE

Enligt forskningen löper barn som har en förälder i fängelse en märkbart större risk att få psykiska problem, asocialt beteende och annat som kan leda till marginalisering. Med tillräckligt stöd i rätt tid kan barnet ta sig igenom den svåra livssituationen och lyckas i livet. Studier har visat att barn upp till 6:e klass i första hand vänder sig till klassföreståndaren medan barn från 7:e klass och uppåt vänder sig till kurator eller skolsköterska. Det sociala stödet, positiva erfarenheter från skolan och starka nära relationer gör att barnet klarar sig. Det är viktigt att barnet får sanningsenlig information, anpassad till barnets ålder, om vad som hänt föräldern som hamnat i fängelse. Barnet behöver också få möjlighet att ställa egna frågor. Det är alltid barnets bästa som kommer i första hand. Både forskning och erfarenhet visar att barn mår bra av att ha en god kontakt med den frihetsberövade föräldern där så är möjligt.

KÄLLA: COPING-forskning 2012
(Children of Prisoners, Interventions & Mitigations
to Strengthen Mental Health).

JOBBIGT HEMMA

När en förälder sitter i fängelse kan det påverka familjens boende-situation och ekonomi. När en närstående berövas sin frihet är det nästan alltid psykiskt tungt och traumatiskt både för barnet och för den kvarvarande föräldern.

Barnets behov och ångest hamnar lätt i skymundan för föräldrarnas problem och barnet får kanske klara sig bäst det kan. Det kan till och med vara så att barnet får ta ansvar för vardagen i familjen. Om omsorgsföräldern mår dåligt så kanske inte gymmapåsen och matsäck kommer med. Den jobbiga situationen hemma kan leda till koncentrationssvårigheter i skolan, ett avvikande beteende eller till andra problem och symptom.

"I förrgår var pappa på min skolavslutning för första gången på flera år. Vi satt i ett litet rum med kuratorn och pappa berättade hur stolt han var över mig. Han berättade vilken förändring och vilka framsteg han såg hos mig, han uttryckte sina känslor i ord. Helt otroligt!

Mitt hjärta vändes i 180 grader, det var det jag alltid velat höra! Vid tre tillfällen grät pappa av lycka - utan flaskan i handen."

"Mamma orkar inte så mycket nu"

DET HÄR ÄR KÄNSLOR SOM ÄR VANLIGA HOS BARN MED EN FRIHETSBERÖVAD NÄRSTÅENDE

ORO

både för den frihetsberövade och
för omsorgsföräldern.

SKAM

över att föräldern gjort sig skyldig till ett brott och
över straffet, men också oro för vad kompisarna ska
tycka om de får veta.

HAT

mot föräldern som har svikit. Barnet kan också reagera
mot myndigheterna som tar ifrån det den närstående.

FÖRVIRRING

över varför föräldern gjort fel och
vad det kommer att leda till.

RÄDSLÅ

eftersom barnet kanske inte vågar fråga eller prata om
brottet. Barnet kan också vara rädd för egen del över
att något obehagligt ska hända.

LÄTTNAD

över att föräldern har hamnat i fängelse.
Det kanske har varit jobbigt hemma,
funnits drogproblem eller våld.

AVUND

över att inte kunna ha aktiviteter och ett familjeliv
som andra med närvarande föräldrar.

SKULD

över det som har hänt. Barnet kan tro att det har varit
för jobbigt, att det är något hen sagt eller gjort. Det kan
också vara så att barnet vittnat mot sin förälder.

ÅNGEST

om barnet inte vågar prata eller
har blivit tillsagd att inte berätta något.

SORG

över att den ena föräldern eller
annan närstående är borta.

FÖRLUST AV SJÄLVFÖRTROENDET

barn med föräldrar i fängelse kan ha
fler psykiska problem än andra barn.

SKOLAN SOM TRYGG PUNKT

SÅ HÄR KAN SKOLAN HJÄLPA

Skolan har en viktig roll i barnens liv. Det är bra om läraren vet om familjesituationen eftersom det underlättar för barnet och skapar trygghet. En del barn behöver stöd medan andra vill att allt ska vara precis som vanligt. Om en elev och föräldrar eller vårdnadshavare berättar i skolan att en familjemedlem hamnat i fängelse, kan eleven få stöd och hjälp genom att:

”När jag har en elev i klassen som brukar besöka sin förälder i fängelse, då frågar jag inte i klassen vad alla har gjort under helgen, utan vad som har varit roligast.”

- Buff finns med som expert på elevhälsans hemsida och där kan man ställa frågor till oss.
http://www.elevhalsan.se/buff-sverige_110/buff-sverige.htm
- När ett barn väljer att berätta så är det viktigt att den första frågan barnet får inte handla om brottet eller - Vad har hen gjort? Risken är då att barnet sluter sig. Frågan ”Okej, hur känns det för dig?” öppnar upp för samtal om hur barnet har det.
- Se om det är möjligt att ha kontakt med den frihetsberövade föräldern inom Kriminalvården och hålla föräldern informerad om skolgången via telefon eller veckobrev. Ibland kan föräldern hjälpa till med läxorna eller samverka på annat sätt.
<https://insidan.kriminalvarden.se/>
- Känna att någon verkligen lyssnar och att bli accepterad. Det är aldrig barnets fel att en familjemedlem begått ett brott.
- Se vilket extrastöd barnet kan få om det blir svårt att koncentrera sig på skolgången.
- Ge information om var barnet och föräldrarna kan söka hjälp, t ex Buffs nationella stödnummer **020 - 200 330**, andra ideella verksamheter, stödgrupper, familjerådgivning.
- Om problemen ökar kan skolan kontakta och ta hjälp av socialtjänsten.

BARNS RÄTTIGHETER - BARNKONVENTIONEN

Bufff arbetar i enlighet med barnkonventionen. Vi har alltid barnets bästa i fokus och arbetar för att varje enskilt barn, inom målgruppen, ska kunna komma till tals och bli lyssnad på.

”Min lärare är snäll men när hon fick veta så hon ofta att jag inte behövde göra övningar om jag inte orkade. Det tyckte jag var jobbigt, jag ville ju vara som alla andra”

Barnkonventionen är basen i all verksamhet inom Bufft och det betyder att barnens bästa alltid ska vara i fokus. Vi arbetar med att ge röst åt, och stöd till, Barn och Ungdom med Förälder/Familjemedlem i Fängelse, häkte, frivård. Barnet ska inte behöva straffas för föräldrarnas brott genom

att möta fördomar och/eller riskera att hamna i utanförskap. Barnkonventionen har också slagit fast rätten till egen information, eget stöd och skydd.

STÖD OCH MER INFORMATION

BUFFF FINNS FÖR BARNEN OCH DE SOM FINNS RUNT DEM

Bufff är en organisation som i första hand arbetar för att förbättra villkor och ge stöd till barn. Men när en familjemedlem blir gripen av polisen påverkas alla kring barnet och kan behöva hjälp för att själva kunna vara ett stöd. På Bufff finns vi för alla familjemedlemmarna, skola, kriminalvård, socialtjänst m.fl. Som lärare, skolsköterska, kurator eller annan skolpersonal är du välkommen att kontakta oss. Många som jobbar hos oss har själva haft en familjemedlem i fängelse. Bufff finns på 10 platser i landet, på nätet med chatt, facebook och på stödtelefon.

Här hittar du alla kontaktuppgifter:

Växel +46(0)8-501 293 10

www.bufff.nu

020-200 330

BUFFS PRODUKTER

Här är några av de produkter du kan beställa från Bufff.
Mer information och produkter finns på vår hemsida
<http://bufff.nu/om-oss/bestall-materialbroschyrer/>

BOKEN DU JAG VI

Med pennans hjälp har unga vid Bufff skrivit om sina känslor och erfarenheter av att ha en förälder som sitter i fängelse.

KUNSKAPSÖVERSIKT

En sammanfattning av aktuell forskning och litteratur kring hur tillvaron påverkas av att ha en frihetsberövad förälder. Vad kan detta innebära för barnet?

AFFISCHER

Affischer för bland annat besöksrum/väntrum som talar om vad Bufff gör och kontaktuppgifter. Vid behov kan Bufff ta fram affischer som passar ert ändamål.

Stöd och råd

Stöd och råd **020 - 200 330**.
Chatt och mail <http://www.bufff.nu>

Bufff

Barn och ungdom med
förälder/ familjemedlem
i fängelse

Bufff Sverige
Prästgårdsgränd 2
125 44 Älvsjö
Växel +46(0)8-501 293 10
www.bufff.nu
020-200 330

